

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM**KARAR****İLERİ YAYIMCILIK TANITIM VE TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2017/30756

Karar Tarihi : 1/7/2020

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Hicabi DURSUN

Muammer TOPAL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY

Başvurucu : İleri Yayımcılık Tanıtım ve Tic. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Özgür Murat BÜYÜK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, internet sitesinde yayımladığı haber nedeniyle başvuru aleyhine tazminata hükmedilmesinin ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/7/2017 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, www.habersol.org.tr isimli internet gazeteciliği yapan haber sitesinin sahibidir. E.Ç. ise ulusal düzeyde yayım yapan çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yapmıştır. Hâlen S. isimli gazetede (gazete) köşe yazarlığı yapmaktadır.

A. Arka Plan Bilgisi

9. 3/11/2002 milletvekili seçimleri sonucunda Adalet ve Kalkınma Partisinin (Ak Parti) tek başına iktidara gelmesi sonucu 58. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti kurulmuştur. Recep Tayyip Erdoğan 15/3/2003 tarihinde Ak Partiden 59. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti başbakanı olarak göreve başlamıştır. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan göreve geldikten sonra Türk lirasından altı sıfır atılmasına yönelik düzenlemeler yapılacağını ifade etmiş, bu konu kamuoyunda tartışmalara neden olmuştur.

10. E.Ç., o dönem köşe yazarlığı yaptığı H. gazetesinin 11/9/2003 tarihli nüshasında "*Masal Bunlar Masal*" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Yazının ilgili kısmı şöyledir:

"...Eğer yaşar da 2004 yılının sonunu görürsek ve Türk lirasından 6 adet sıfır atılmış olursa, ben bu hükümetten burada özür dilemeyi görev bilirim..."

11. 28/1/2004 tarihli ve 5083 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Para Birimi Hakkında Kanun'a göre 1/1/2005 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere Türk lirasından altı sıfır atılmıştır.

12. E.A. isimli gazeteci 27/10/2004 tarihinde "*Ya 'Anırırım' Deseydi?*" başlıklı bir yazı yazmıştır. Yazının ilgili kısımları şöyledir:

"Konumuz yine diğer gazeteler, yine [E.Ç.] Yeni Şafak'tan [B.H.] hatırlattı. Meğer [E.Ç.] paradan 6 sıfırın atılmasına ilişkin olarak, 11 Eylül 2003'te 'Masal bunlar masal' diye yazmış. Ve devam etmiş: 'Eğer yaşar da 2004 yılının sonunu görürsek ve Türk lirasından 6 adet sıfır atılmış olursa, ben bu hükümetten burada özür dilemeyi görev bilirim.'"

Hepimiz hata yaparız. Öngörülerimiz boşa çıkabilir. Peki bu hatalar niye olur? İşte birkaç neden: Bilgi eksikliği, dalgalılık, ideolojilerin yarattığı akıl tutulması, şanssızlık, vb..."

... Neyse... Yine de dua etsin. İyi ki olayı abartıp 'Anırırım' ya da 'Kendimi Taksim meydanında asarım' filan dememiş."

13. O tarihte başbakan olan Recep Tayyip Erdoğan, 2013 yılında Viyana'da yaptığı bir konuşmada Türkiye ekonomisi ile ilgili bilgiler verirken konuyla ilgili şunları söylemiştir:

"... Çok enteresan o büyük geçinen köşe yazarlarından birisi köşesinde ne yazmıştı biliyor musunuz? Paradan altı sıfır atılırsa Taksim meydanında eşek gibi anırırım demişti. Bu altı sıfır tutmaz demişti. Siz kim olduğumu bilirsiniz. Bunlar sözlerinin eri hiç bir zaman olmadıkları için oraya çıkıp tabii anırmadı. Ama şu an köşesinde o görevi ifa ediyor..."

14. E.Ç. gazetesinin 1/3/2013 tarihli nüshasında "*Biri Anırıyor da, Acaba Kim!*" başlıklı bir yazı yazmıştır. Yazının ilgili kısımları şöyledir:

"... 2003 yılında bir yazımda paradan altı sıfır atılmayacağını biraz da iddialı bir biçimde yazmış, atıldığı takdirde özür dileyeceğimi belirtmiştim. Paradan altı sıfır atıldı ve ben yanlış oldum. Bir süre sonra da yazımda özür diledim... Gazeteci ve başkaları herkes belli tahminlerinde yanılabilir. Bu da benim yanılığumdur. Şimdi Viyana'daki sözleri bant çözümünden aynen veriyorum... [bu kısımda yukarıda belirtilen konuşma aynen yazılmış.]"

... Aynı konuda aynı 'anırma' sözcüğünü kullanarak başka konuşmalar da yapmıştı.

... Bu arkadaş anırmaya ve anırtmaya çok meraklı! İstiyor ki ille de birileri çıksın anırsun! Bu sözlerinin tamamında beni kastediyor ama isim veremiyor. Çünkü yalan söylüyor. Ben onun iddia ettiği sözleri hiç bir zaman söylemedim, yazmadım. Beni de bırakın bir yana, başka bir köşe yazarı da yazmadı.

... Bu anırma yalanını burada daha önce birkaç kez yazdım, kanıtlamasını istedim. ...Burada bir kez daha vurguluyorum: yalan söylüyor..."

B. Somut Başvuruya İlişkin Olaylar

15. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan 2015 yılında bir mitingde aynı konuyu gündeme getirerek özetle şunları söylemiştir:

"...Paramızdan altı sıfırı attık. Paramız dolar karşısında bir yere geldi. O zamanın köşe yazarlarından bir tanesi ne demişti biliyor musunuz? 'Altı sıfırı atsınlar Taksim Meydanı'nda anıracağım.' Hala bekliyorum anıracak..."

16. Başvurucunun sahibi olduğu internet sitesinde 11/5/2015 tarihinde "Erdoğan'dan E.Ç.ye: Hâlâ Bekliyorum Anıracak" başlıklı haber yapılmıştır. İlgili haber şu şekildedir:

"Cumhurbaşkanı Erdoğan, S. gazetesi yazarı [E.Ç.ye] 'hâlâ anırmasını bekliyorum' sözleriyle seslendi. Rize'de AKP mitingi düzenleyen Cumhurbaşkanı Erdoğan, muhalefete sert sözlerle yüklendiği konuşmasında [E.Ç.yi] de hedef aldı. 'Paramızdan 6 sıfırı attık. Paramız dolar karşısında bir yere geldi' diyen Erdoğan, 'O zamanın köşe yazarlarından bir tanesi ne demişti biliyor musunuz?' '6 sıfırı atsınlar Taksim Meydanı'nda anıracağım.' Hala bekliyorum anıracak" ifadelerini kullandı.

17. E.Ç. bahsi geçen haber dolayısıyla kişilik haklarının zedelendiğini ileri sürerek 23/2/2016 tarihinde başvuru aleyhine manevi tazminat davası açmıştır.

18. Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesi 29/9/2016 tarihli kararıyla 3.000 TL manevi tazminata hükmetmiştir. Mahkeme kararının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...davalı yayıncılık şirketinin sahibi olduğu İnternet sitesinde bahsi geçen ifadelerin yer aldığı, haberde isim belirtilerek yer alan ifadelerin davacının kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğu anlaşılma, daha önce verilen ve onanarak kesinleşen aynı konuya ilişkin emsal kararlar [E.Ç., benzer şekilde haber yapanlar hakkında başkaca manevi tazminat davaları açmış, bu davaların bir kısmı da [E.Ç.] lehine sonuçlanmıştır] da gözetilerek ... manevi tazminata hükmedilmiştir..."

19. İstinaf yoluna başvurulması üzerine karar, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesince 14/6/2017 tarihinde istinaf talebinin reddi üzerine kesinleşmiştir. Nihai karar, başvurucuya 14/6/2017 tarihinde teahhüt edilmiştir.

20. Başvurucu 14/7/2017 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

21. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "Sorumluluk" kenar başlıklı 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

B. Uluslararası Hukuk

22. İlgili hukuk için bkz. *Hacı Boğatekin*, B. No: 2014/18101, 26/10/2017, §§ 16-20; *Hacı Boğatekin (2)*, B. No: 2014/12162, 21/11/2017, §§ 19-24.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 1/7/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu;

i. Davanın gıyabında yürütüldüğünü ve tebligatların usulüne uygun yapılmadığını, bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini,

ii. Davaya konu haberin basında birçok defa yer alan bir iddia olduğunu ve toplumda davacının hedef alındığına dair genel bir kamu oluştuğunu, kendisinin bu kanıyı haberleştirdiğini, nitekim davacının da bu konu ile ilgili köşe yazıları yazarak kendisinin kastedildiğini belirttiğini, davacıyı bizzat hedef almadığını, buna karşın aleyhine tazminata hükmedildiğini belirterek ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde; başvurucunun ifade ve basın özgürlükleri ile davacının şeref ve itibar hakkı arasında adil bir denge kurulması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanı sıra Bakanlık görüşüne göre başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmiştir.

B. Değerlendirme

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Anayasa'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar...

Bu hürriyetlerin kullanılması... başkalarının şöhret veya haklarının... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir...

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

27. Anayasa'nın "Basın hürriyeti" kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Basın hürdür, sansür edilemez..."

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

29. Başvurucunun internet sitesinde yayımlanan haber nedeniyle 3.000 TL manevi tazminat ödemesine karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik bir müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

30. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmede müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

31. Yukarıda anılan müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

32. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 6098 sayılı Kanun'un 49. maddesinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

33. Başvurucunun davacıya manevi tazminat ödemesine karar verilmesinin *başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına* yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygunluk

(1) Genel İlkeler

(a) Demokratik Toplumda Basın Özgürlüğünün Önemi

34. Anayasa Mahkemesi; Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile onun özel güvencelere bağlanmış şekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir. Bu bağlamda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerli ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Mehmet Ali Aydın*, [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36). Basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi ile bunlara ilişkin bir kanaat oluşturulması için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (*İlhan Cihaner (2)*, B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63; *Haci Boğatekin (2)*, § 38).

(b) Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklere Uygun Olması

35. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklere uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (*Bekir Coşkun*, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007).

36. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekmektedir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri* [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 77; *Sırrı Süreyya Önder* [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 58; *Bekir Coşkun*, § 51; *Mehmet Ali Aydın*, § 68; *Tansel Çolaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 51). Orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında adil bir dengeyi gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri*, § 132; *Bekir Coşkun*, § 57; *Tansel Çolaşan*, §§ 46, 49, 50; *Hakan Yiğit*, B. No: 2015/3378, 5/7/2017, § 59).

37. Derece mahkemeleri söz konusu dengelemeyi yaparken ve ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını değerlendirirken belirli bir takdir yetkisine sahiptir. Ancak bu takdir payı, Anayasa Mahkemesinin denetimindedir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 57).

38. Anılan denetim sırasında Anayasa Mahkemesi temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin gerekçesine odaklanır. Kamu makamlarının temel hak ve özgürlüklere -zorunlu bir ihtiyaca karşılık geldiğini ve orantılı olduğunu- ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koymadan yaptıkları müdahalelerin demokratik toplum düzeninin gereklere uygun olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahaleler Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edecektir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çolaşan*, § 56; *Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri*, § 120).

(2) Somut Olayın Değerlendirilmesi

39. Somut başvuruya ilişkin olayların meydana geldiği tarihte başbakan olan Recep Tayyip Erdoğan bir mitingde yaptığı konuşmasında "*O zamanın köşe yazarlarından bir tanesi ne demişti biliyor musunuz?, '6 sıfırı atsimlar Taksim Meydanı'nda anıracam.' Hala bekliyorum anıracak.*" şeklindeki sözleriyle herhangi bir isim vermeden kendilerinin ekonomik alanda başarısız olacağını iddia edenleri eleştirmiştir. Gazeteci olan başvurucu, "*Erdoğan'dan E.Ç.ye: Hâlâ Bekliyorum Anıracak*" başlığı ile Erdoğan'ın bahsi geçen miting konuşmasını haberleştirmiştir.

40. İlk derece mahkemesi, haberde isim belirtilerek yer alan ifadelerin davacının kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğuna karar vermiştir. Daha ayrıntılı bir gerekçeye yer vermeyen Mahkeme, davacının daha önce açtığı emsal davaların da davalılar aleyhine sonuçlandığını ifade etmekle yetinmiş ve başvurucu aleyhine manevi tazminata hükmetmiştir.

41. Mevcut başvuruda derece mahkemeleri başvurusunun basın özgürlüğü ile davacının itibarının korunması hakkı arasında adil bir denge sağlamalıdır (benzer değerlendirmeler için bkz. *Abuzer Demir ve Ashı Peksezer*, B. No: 2016/73556, 23/10/2019, §§ 45, 47; *Kenan Kıran ve Ramazan Fatih Uğurlu*, B. No: 2016/2884, 24/10/2019, § 48; *Bekir Coşkun*, §§ 44, 47, 48; *Hakan Yiğit*, § 61). İlk derece mahkemesinin çatışan haklar arasında dengeleme yapabilmesi için;

i. Haber veya makalede yer alan ifadelerin kim tarafından dile getirildiği,

ii. Hedef alınan kişinin kim olduğu, ünlülük derecesi ile ilgili kişinin önceki davranışları, basının sıkı denetiminde olup olmadığı, katlanması gereken, kabul edilebilir eleştiri sınırlarının sade bir vatandaş ile karşılaştırıldığında daha geniş olup olmadığı,

iii. Haber veya makalenin konusu, bunlarda kullanılan ifadelerin türü, yayının içeriği, şekli ve sonuçları,

iv. Haber veya makalenin yayımlanma şartları,

v. Yayında kamu yararı bulunup bulunmadığı, genel yararaya ilişkin bir tartışmaya katkı sağlayıp sağlamadığı, kamuoyu ile diğer kişilerin düşünce açıklamaları karşısında sahip oldukları hakların ağırlığı,

vi. Kamuyu bilgilendirme değeri, toplumsal ilginin varlığı ve konunun güncel olup olmadığı,

vii. Haber veya makalede yer alan ifadelerin olgusal temele dayalı olup olmadığı, ihtilafli açıklamanın somut unsurlarla yeterince desteklenip desteklenmediği,

viii. Başkalarının şöhret ve haklarının zarar görme ihtimalinin bulunduğu durumlarda başta meslek ahlakına saygı gösterme, doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde, iyi niyetli olarak hareket etme ödevi olmak üzere basın mensuplarının kendiliğinden uymaları gereken zorunlu sınırlara, ödev ve sorumluluklara uygun davranıp davranmadıkları,

ix Haber veya makalede dile getirilen düşüncelere cevap verme olanağının bulunup bulunmadığı,

x. Haber veya makalenin hedef aldığı kişilerin hayatı üzerindeki etkileri kriterlerini elindeki somut olaya uyduğu ölçüde uygulaması gerekir (*Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2004, § 41; *Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 56; *Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 58-66; *İlhan Cihaner (2)*, §§ 66-73; basın sorumluluğuna ilişkin bkz. *Orhan Pala*, B. No: 2014/2983, 15/2/2017, §§ 47, 48; *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.* [GK], B. No: 2013/2623, 11/11/2015, §§ 42, 43; *Kadir Sağdıç*, §§ 53, 54; *İlhan Cihaner (2)*, §§ 60, 61).

42. Buna karşın somut olayda ilk derece mahkemesi başvurusunun tazminat ödemesine neden olan yazının yazılma nedeni, arka plan bilgisi olup olmadığı, olgusal temellere dayanıp dayanmadığı, muhatap aldığı kişi ya da kurumlar gibi hususları gözetmeksizin yayımlandığı bağlamdan kopartarak olayların ve yazının bütünselliğini gözetmeksizin bir değerlendirme yapmıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. *Nilgün Halloran*, § 52; *Onder Balıkcı*, B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45). Mahkeme, başvurusunun basın özgürlüğü ve bu bağlamda ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibar hakkı arasında bir denge kurmaya çalışmamış; yalnızca soyut bir değerlendirmeyle söz konusu ifadelerin kişilik haklarına saldırı niteliğinde olduğuna karar vermiştir.

43. Eldeki başvuruda gözönünde bulundurulması gereken hususlardan biri başvuruya konu haberin konusudur. Başbakan Erdoğan haberde geçen sözleri daha önce de söylemiş, bu sözlerin davacıya yönelik olduğu yazılı ve görsel basında çok sayıda haberde yer almış, davacı da bir köşe yazısında ilgili sözlerin kendisine yönelik olduğunu ifade etmiş ve Başbakan'ın sözlerinin doğru olmadığını belirterek bunun ispatlanmasını istemiştir (bkz. § 15). Aradan bir süre geçtikten sonra Başbakan yine ekonomik meselelere ilişkin değerlendirmeleri sırasında kendilerinin ekonomik alanda başarısız olacağını öngörenlerin yanıltıklarını ifade etmiş ve isim vermeden başvuruya konu sözleri bir kez daha yinelemiştir. Konunun tekrar gündeme gelmesi üzerine başvuru başvuru konu haberi yayımlamıştır.

44. Basın mensuplarının başka kişiler tarafından kullanılan ifadelerin yayılmasına katkıda buldukları gerekçesi ile cezalandırılmaları şiddete teşvik gibi çok ciddi gerekçeler olmadığı müddetçe kabul edilemez. Bir başka ifadeyle -tek başına- daha önce kamuya açıklanmış ve yayımlanmış olan sözlerin yayılmasına katkıda bulunmuş olma, basın özgürlüğünün sınırlandırılması için yeterli gerekçe oluşturamaz. Aksi durum basının kamu çıkarlarına ilişkin meselelerin tartışılmasına olan katkısına zarar verecektir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Ramazan Fatih Uğurlu*, B. No: 2015/2461, 30/10/2018, § 61; *Mustafa Kemal Çelik*, B. No: 2015/20153, 10/10/2018, § 71).

45. Bunlardan başka başvurusunun tazminat ödemesine neden olan yazısında basın meslek ahlakına saygı göstermediği, doğru ve güvenilir bilgi verecek şekilde ve iyi niyetli olarak hareket etmediği, bir gazeteci olarak ödev ve sorumluluklarına uygun davranmadığı ileri sürülmediği gibi yapılan haberdeki olgusal iddiaların yanlış veya uydurma olduğu da iddia edilmemiştir.

46. Somut olayda gözönüne alınması gereken bir başka husus başvurusunun haberi verirken kullandığı dildir. Başvurusunun haberi verirken kullandığı "*Erdoğan'dan E.Ç.ye:*

Hâlâ Bekliyorum Anracak" başlığının davacı yönünden incitici olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte öncelikle ifade özgürlüğünün sadece haber ve fikirlerin içeriğini korumadığı, haber ve fikirlerin iletilme usulünü de koruduğu gözetilmelidir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Medya Gündem Dijital Yayıncılık Ticaret A.Ş.*, §§ 41, 42; *Ergün Poyraz (2)*, § 77; *İlhan Cihaner (2)*, §§ 59, 86; *Kadir Sağdıç*, §§ 52, 76; *Ali Kızılcık*, B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 78). Öte yandan bu tür başvurularda basının yerine geçip belli bir durumda kullanılacak haber yapma şeklinin ne olacağını belirlemek yargı mercilerinin görevi değildir. İkinci olarak ise basın özgürlüğünün -demokrasi ile yakın ilişkisinin doğal sonucu olarak- bir dereceye kadar abartıya ve provoke etmeye izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiği kabul edilmelidir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Ali Kızılcık*, § 77).

47. Daha önce pek çok kez ülke gündemine gelmiş, basın tarafından yayımlanmış ifadeler Başbakan'ın yaptığı konuşmayla yeniden gündem olmuştur. Başvurucunun haberi kışkırtıcı bir üslup ile kaleme alması alıntı yaptığı ifadeleri doğrudan benimsediği şekilde bir sonuç çıkarılması için yeterli sayılamaz.

48. Son olarak ilk derece mahkemesi, davacının hakkındaki iddialara cevap verme imkânlarının varlığı üzerinde hiç durmamıştır. Oysa bir gazeteci olan davacının kendisi hakkındaki yanlış olduğunu düşündüğü yayının muhatabı olan kitleye ulaşarak tartışmaya katılma ve kamuoyunun doğru bilgilendirilmeyi sağlama fırsatına sahip olduğu açıktır.

49. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru incelemesinde bireylerin anayasal hakları ihlal edilmediği sürece derece mahkemelerinin dava konusu olguları değerlendirmesine ve hukuku yorumlamasına müdahalede bulunmaz (*Önder Balıkcı*, § 47; *Hacı Boğatekin (2)*, § 49). Buna karşılık yukarıdaki tespitler dikkate alındığında başvurucu aleyhine tazminata hükmedilmesinin *zorunlu toplumsal bir ihtiyaca* karşılık geldiğinin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulduğunu kabul edilmesi mümkün olmamıştır.

50. Başvurucunun ifade ve basın özgürlüklerine yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Serdar ÖZGÜLDÜR bu görüşe katılmamıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

51. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

52. Başvurucu ihlalin tespit edilmesini istemiş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

53. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

54. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

55. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar kendisine ulaşan mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemezsizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

56. İncelenen başvuruda yapılan haber nedeniyle başvuru aleyhine tazminata hükmedilmesinin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

57. Bu durumda ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

58. İhlal tespiti ile birlikte yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından ayrıca tazminata hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

59. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucaya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün karşı oyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/94, K.2016/408) GÖNDERİLMESİNE,

D. Tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

E. 257,50 TL harç ve 3.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.257,50 TL yargılama giderinin başvurucaya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucağın Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/7/2020 tarihinde karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Başvuru Numarası : 2017/30756

Karar Tarihi : 1/7/2020

KARŞIOY GEREKÇESİ

Başvurucu tüzel kişi tarafından, işletmekte olduğu internet sitesinde 11.5.2015 tarihinde “E.’dan E.Ç.’na: Hâlâ anırmasını bekliyorum” başlıklı yazı üzerine, başlıkta ve yazıda adı geçen gazeteci E.Ç. tarafından kişilik haklarının zedelendiği iddiasıyla açılan manevi tazminat davasının derece mahkemeleri tarafından kabul edilerek, manevi tazminata hükmedildiği ve kesinleşen bu karar nedeniyle başvurucağın ifade ve basın özgürlüklerinin ihlâl edildiği iddiasıyla bireysel başvuru da bulunulduğu anlaşılmaktadır.

İnternet haberine konu olayın incelenmesinde ise Başbakanca bir mitingde yapılan konuşmada gazeteci E.Ç.’ın adının hiç geçmediği, dolayısıyla sadece Başbakanca sarfedilen bir sözün naklinin söz konusu olduğundan bahsedilemeyeceği, kaldı ki adı geçen gazetecinin evvelce yazdığı 1.3.2013 tarihli yazıda, kendisinin hiç bir zaman “anırmadan” söz etmediğini, dolayısıyla böyle bir ithamın doğru olmadığını ifade ettiği, başvurucağın tüzel kişinin de mitingde yapılan konuşmayı aynen yazması gerekirken, gazeteci E.Ç.’nın adını açıkça belirterek, Başbakan’ın E.Ç.’a karşı “Hâlâ bekliyorum anıracak” şeklinde sözler sarfettiği imajını verecek şekilde tamamen yanıltıcı bir haber yaptığı, miting konuşmasında adı hiç geçmeyen gazeteci E.Ç.’ı kamuoyu önünde refûze edecek ve onun kişilik haklarına saldırı teşkil edecek şekilde afişe ettiği, bu haber şeklinin ifade ve basın hürriyetleri ile telif edilemeyeceği, nitekim derece mahkemelerinin de isabetli şekilde konuya bu şekilde yaklaşarak manevi tazminata hükmettikleri, haberi olduğu gibi (biçimiyle) vermek dururken gerçeklerin yanlış olarak sunulmasına neden olunması, toplumun çıkarı dışında hiçbir kişisel yararın gerçeklerin yanlış olarak sunulmasına haklılık kazandıramayacağı hukuki gerçeği karşısında, ifade ve basın hürriyetlerinin kişilik değerlerinin korunmasına nazaran ikinci plânda kalacağı, mevcut haliyle haberin kişilik değerlerine saldırı mahiyetinde olduğu, dolayısıyla Anayasanın 26. ve 28. maddelerinin ihlâl edilmediği kanaatine vardığımdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmadım.

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR